САНА ОЛОХ

ЧУРАПЧЫ УЛУУЊУН ХАЊЫАТА

ХАЊЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№ 9 (8604). 2001 сыл. ГОХСУННЬУ 23 КҮНЭ. ОПТУОРУННЬУК. СЫАНАТА—1 СОЛК. 10 ХАРЧЫ.

КЫЊАМНЬЫЛААХ ҮЛЭЊИТ

Болугур пэнсиэлэргэ барыта 232 пенсия ылааччы, оннооҕор 160 сэрии уонна тыл ветераннара, 16 хоту көҥөрүлүү кыттыылаахтара иитиннэ пибэлиттэрэнэн пенсия ылааччылар бааллар.

Кинилэрэ кэтэҥнилэах күнү кайыан улууспутааҕы пенсионнай сулуусна пенсиялы тарҕатаччы специалиста С. П. Кулячкан буолар. Семен Петрович маанна үгүлэбита номнуо алтыс сылыгар борда. Пенсионердэрги мэлдьи суоллаан-аналлыы сылдьар, кыҺамнньылаах специалиҺы пэнилиэк дьоно сүрдээҕин итэҕэйэллэр. Киин комитүөн, быҺаччы туруорсуутуттан аастыт 2000 сылга сэттэ ветеран Аллараа Бастэахха «Сосновка» профилакторийга баран сылдьыбыттар, дорообуйаларын туругун тупсаҕын, бэрэ махтанан, үрэн-кэтэн кэлбиттэрэ.

Семен Петрович биллиитин үрдатаннан, Челябинскайдааҕы юридическай техникум Дьокуускайдааҕы филиалыгар кэтахтан үөрэнэр.

Илларион ЯКОВЛЕВ.

МАС-СОҔОТУОПКАТА

ГОС-САКААС СУОҔА АТАХТЫЫР

СР Президиэнэ, Правительствота тыа сирин улуустарыттан промышленноска үлэ миэстэтин таҺааран Алдаҥна кэс соҔотуопкатыгар дьону ыытар туһунан дьаһалларыгар олоҕуран, улууска бу тэрээһиниттэр бастаан тыа хаһаайыстыбатын управлениетын иҺинэн үлэлиир улуус бэрэстэбиитэлэ аналлаах үлэлэбита. Былырыын лесопункт иҺинэн «Чурапчалес» филиала тэриллибитэ. Быйыл буоллаҕына «Чурапчалес» муниципальнай унитарнай предприятие (МУП) дэммит. Онон бэйэтэ туспа юридическай тэриллэ буолбут.

Итинник эрдэ, структураҕа уларыйбытын иҺин, бу тэриллэҕэ И. М. Макаров үлэлэбитэ лоп курдук сылга туолла. Киин билиҥҥи дуоһуналаах — МУП директора. Онон кэнсэтиибит саҥа статустаммыт «Чурапчалес» МУП тула буоллар.

— Петр Михайлович, дьэ, дьоммут, ыыппыт бириигэдэбит Алдаҥнаа хайдах-туох үлэлии сылдьаллараый, быйыл төһө мас соҔотуопкаланыахтааҕый?

— Дьоммут Алдан улууһугар Томмот куораттан 50 км тэйиччэ сытар дэлэҥнэҕэ үлэлиллэр. Онно быстах олорон эрэр «балок» дьэлэахтар, баанныыктаахтар. Барыта 10 киһи иккиэн бириигэдэнэн үлэлиллэр. Бириигэдиириэн Егор Егорович Иннокентьев уонна Прокопий Гаврильевич Эверстов анаммыттара. Быйыл үлэһит составын биирдии сыыйан сүүмэрдэтибит, улахан үлэ барда. Былырыын сорохторун үлэттэн бэйэбит тохтоппуппут. Эрдэ үлэлэбиттэртэн үс киһи хаалла сылдьар. Сылантан, Болтоноттон, бу иҺиннэк Кындаллааҕы участаастыттан, Хатылыттан, Чыоппараттан уонна Чурапчы сэлиэнньиттиттэн баалар. Иастарыаннылара үгүтэй. Олус үлэһит дьон, баар ыарахаттартан саналарын түҥэрбэттэр. Быйыл былааннара улахан — 5000 кубометр маҥы соҔотуопкалыахтаахтар. Былырыыҥҥы былааннара 1500 кубометр этэ, оттон балэмиэммитэ 1600 кубометр буолта.

— Былааны ким түҥэрэр, хонтуруоллуур уонна соҔотуопкаламмыт мас хайдах батарыллар, бэйэбит улууспутугар аҕалыллар дуо?

— Былааны Правительство түҥэрэр, Президент сирэй бэйэтэ хонтуруоллаһар, ыытар. Мас, сүрүннэн, экспорка таҺаараргa түһүлэнэр. Сорук да оннук. Үлэ сезоннай характердаах. Онон сылтааҕы былаан кварталларынан үллэҺиллэн тиэрдиллэр. Холобур, бастакы уонна төрдүс кварталларга 2000-лыы, сааскы-сайыннаҥы 2-с, 3-с кварталларга 1000 кубометр маҥы соҔотуопкалыахтаахтар. Биилиҥиитэ 1200 кубометр мас балэмиэннэ. Техника молтох. Саҥаан кэбиҥнэ, иннэ 70-нус сыллардааҕы тракторларынан үлэлиллэр. Техникабыт диэн оннук иккитреленочнай трактордаахпыт, Эбии погрузчик тракторы иллэҥэхпит. Үчүгэй техникалаахтара буоллар, былаанҥа сыыйаккы, дьон үлэлиэ этэ. Итинник хаарбах техниканан былырыын 1600 кубометр мас бэлэмнэммитин аттыгаабыт олохтоох мас кордоочилэр сохпуттэрэ.

Улууска оччо-бачча үбү киллэрдибит диэргэ эрдэ, Саҥа үлэ хайысхата, саҕаланыан буоллаҕа. Маҥы соҔотуопкалыыргa, батараргa биир кэлим сакаасчыт быһыытынан «Сахалес» анаммыта эрээри, тутар расценката олус кыра буолан, тыл-тылга киирсибэтибит, кыайан дуогабардаспатыбыт. Онон маҥы бэйэбит сакаасчыт буолан батараргa үлэлиибит. Ол, биллэн турар, уустуктардаах. Маҥы соҔотуопкалаһыгына элбэх ороскуоту көрсибүт. Итэ 5000 кубометр этэ дэлэҥэттэн 50 км Томмокко собуоскаан ыытыллаккa киллэрэргэ төбө техника, уматык туттуллуоҕун, төбө-хаччa кыраныы буолуоҕун саная. Оссолар маҥы «Сахалес» букатын да Алдаҥнаа тиийэ аҕалтараргa туруорса сылдьыбыттаах, Костоп турар, эргиччи хабалаах этии, сыыйан.

Былырыын үксэ пило-матырыйаалынан батарбыныт. Ол курдук, улууспутугар ыытыллар тутууларгa, холобур, улуус киин балыыһатыгар, культура управлениетын, ветбаклаборатория, «Улыбка» уһуйаан саҥа тутуулариагар, улуус дьаһалтатын дьиэтигэр туһаныардыбыт. Быйыл «түтүө дьиэлэрэ» салҕаналларынан сакаастары толоруугa салгыы үлэлиэхпит. Олору таҺыынан олохтоох оҥорон таҺаарар соҔотох промышленнай тэриллэбит — маҥы тэнгэстыыр ХЭТ пило-матырыйаалынан хаччыйарга эмиэ этиилээх. Онно үөрэтэн коруохпут, кыалынаҕына дуогабардаҺыахпыт эбэ. Пило-матырыйааллары миэстэҕэ сиринэн аҕалбыныт, ол да ыраах сир, почоотэ улахан эбэ. Аны мас хаачыстыбата үчүгэй, онон экспорка таҺаараргa үлэлэниэхпит. Уонсайынан, Алдан маҺа кэскилдээх, республикаҕа саҥааҺа ханна да суох элбэх. Бэйэбит улууспутун ылан кордоохпут, мас саҥааҺа хаалбата, кэлтэй кордон бүтэрдибит, дьыалабыай мас түһүнэн эбэ да барыллыбат.

«Сахалес» маҥы Хус-Майаттан, Алдантан, Олуохумэттэн тиийэ ылан батарар, географията кэҥ. Маҥы Германиаҕа, Японияҕа кытта атмылаата. Онно миэстэҕэ, чуолаан Алдантга, кинаттан ураты омук сирэйиттэн кэлэн дуогабардаһаччы араас фирма бэрэстэбиитэлистибэтэ элбэх. Прибалтика дойдуларыттан, Монголияттан, Японияттан тиийэ баалар. Биһиги оннуктары үөрэтэн коруохпут. Этиилэр сиэ баалар.

Үлэҥ хоннохтоохтук ыытыаҕы үбүлэҺин, кредит суоҔа атахтыыр. Туруорсабыт, документтары оҥорсобут эрээри, дьиэ дьыалатыгар кэлэн тохтоон хаалар. Бу соторутаҕыга диэри Тутуу министерствотыгар буолбут мунньахха (министр Ю. Н. Буслаев) эмиэ кредит түһүнэн коруллар диэн буолбута да, бу документтарын көрүү, кэлин тиһэҥэр үбүлэҺиҥ, техниканан, уматыгынан хааччыйыыны улуустар дьаһалталарыгар суктардилэр. Эмиэ бэйэбит хаабытынан, испитинэн быһаараргa ууруохтаатылар. Дьиэгэр, улуус дьаһалтата кэмэлэспит буолбатах. Ордук чуолаан уматыгынан хаччыйдя. Биһиги туруорсуубут диэн маниык саҥа саҕаланыаҥнаргa, ыыра да буоллар, маҥнайгы үбүлэҺин оноһуллуохтаах. Хаһан маҥыс соҔотуопкалаанан атыыга барыар диэри төрэҺиннэгэ үн-хаарчы наада. Оннута суох дьоҥҥун да тэрийэн, аҥылыктаан, уматыктаан ыытарыг саарбах. Бу биричиинэнэн таатталар Алдаҥнаа мас кэрдиигэр быйыл дьоннорун да ылайан ыыннаккa олороллор. Мэтэ-хаҥаластар миэстэтигэр тийбит дьоннорэ, тэрээһиннэрэ кыаллыбаккa, үлэни саҕалыы иликтэр. Итинник ингигэс, тардылык элбэх.

— Саанныгыта, оннооҕу биһиги дьоммут олохторун-дьаһахтарын усулуобуйата хайдаҕый?

— Этиллибитин курдук, олорон эрэр дьэлэахтар, кыра дизеллэахтар, онон сырдатыаллар, аставаллар. Күннээҥи эҥылыктарын, бородуукталарын, уматыгы маптан хаччыйабыт. Хаммастара оҥорон таҺаарбыт кэмэйдэриттэн. Онно тыаҕа үлэлиллэр эрэ, атыыга аралдьыйбаттар, бойдэлэрэ-бэйдэриигэр олороллор, тастан ким да ороспот. Үлэлэрэ ыарахан. Гараж суох. Ол сүрүн бириччиинэтэ диэн дьиэнэн ыраастаан уларыта сылдьан бэрэллэр, онон бир сиргэ гараж тутар кыаллыбат. Киниэлэри сэргэ мас соҔотуопкатыгар «Алданалес» уонна ыаллыы Тоатта, Мэтэ-Хаҥалас, Нам улуустара, Покровскай куорат бириигэдэлэрэ үлэлэбиттэрэ.

— Оттон, дьэ, Алданнаҕы уонна Дальнай Востоктаҕы уокуруктар бэрэстэбиитэлистибэлэрэ тэриллибиттэрэ дии. Олор бу дьоһун суолталаах, буолан баран, омукка тахсыахтаах мас соҔотуопкатыгар туох эмэ быһаарсаллар, интэрэсэнриллэр быһыылаах дуо?

— Оннук киниэлэр оттуларыттан биллибит. Кылаабынайа, Президиммит, Правительствобыт итинник сорук туруоран, былаан биэрэн, дьону ыытаран баран, үбүлэҺиннэ көрөллөрө, кредити бэрдэриэлэрэ уонна үлэни мактыалыыр бир сүрүн сакаасчыты булаллара биһиэхэ сүҺүөххэ турарга эрэли үөскэтиэ этэ. Оннук эбитэ буоллар, биһиги саҥа да техника ылыа, хүһун бириигэдэлэри ыытарга ол-бу тэрээһини үлэлэри да умуруттуо этибит. Биллиҥнэ ол кыаллыбаккa кэлле. Атына бэйэттэн тутулуктаах.

— Петр Михайлович, сиҺилии кэпсээниҥ иҺин баҺыыба! Саҥа үлэҕитигэр, улуус аатыттан ыалыбыт судургута суох дьыалаҕытыгар ситиҺиилэри баҕарабыт.

С. СМИРНИКОВА кэпсээтэ.

Ветераннар саҥа үйэни көрсөллөр

Эрдэ Саҥа Дьыл күн Чурапчы улууһун ветераннара күлүмүрдэс үоттардаах бэлэҕэй күөх харыйаны тула саҥа үйэни көрсүһүүлэрэ «Айылаан» Сыныаннаҥ кинигэр буолан аста. Хас иҺиннэк ахсыттан үүгүтэй үлэлээх, ырыаны-көрү ноҕулуттан тиэпут, Сэрэ дойду олоҕор соҕурүйбут төлөннөрүн илдьэ сылдьар 400-чэкэ тыыл, үлэ ветераннара бу дьоро кинигэҕэ түмустулэр.

Бастаан улуус баҺылыга А. А. Шадрин бары мустубуттары саҥа үйэнэн эҕэрдэлээн тыл этэ, сыл түмүгүнэн улууска ыытыллыбыт үлэлэр тустарынан Правительствоҕа отчуоттаан, үрдүктүк сыаналанан тахсыбыттарын итиннэ үммут үйэҕэ үтүө үгэстэртэн тирох ылан эссэ түмсүүлэхтиэ үлэлиир-хамсыыр горуктары көпсэтэ. Оттон, улуустаҕы ветераннар сэбиэттэрин председателэ Л. Д. Барашкова 5 сыллаах үлэлэрэ республикаҕа эмиэ «үчүгэйинэн» сыаналаммытын дохсун ытыс тыаһын ортотугар уоруулэахтин иҺитиннэрдэ. Салгыы иҺиннэ социальнай көмүскэлгэх буолуутун управлениетын начальника С. И. Никитин уонна ыччат управлениетыттан Надежда Борисова кырдьаҕастары эҕэрдэлээн тыл эттилэр.

Саҥа Дьыл бырааһынныыга хайаан да маскарадтаах буолар ытык сиэриттэн туораабакка, барыы иҺиннэктэртэн сүүстэн тахса мааскалаахтар кэлбиттэр. Бастыҥнары быһаарыыга жюри бэрэ ыарырҕатан баран (мааскалар бары ол курдук олус үчүгэйдэр), коллективнай мааскалаахтарга үс бириҥҥи олохтоохтор, маҥа таҺынан биирдиилээн бастыҥнары эмиэ быһаарда. Сүүйүүлэх лотерея оонньоон, соамай улахан бириҥҥи — телевизоры Кытаанахтан дорообуйа хаарыстабылын ветерана Ирина Ермолаева, иккис улахан бириҥҥи Одулуунтан Егор Боккинов, үсүһү сэрии ветерана Петр Терентьевич Караваев ылаллар үөрүүлэрэ үрдээтэ.

Түмсүү бир сүрүн дьаһалынан улуус ыччатыгар анаммыт Кэс суругу суруйуу буолла. Онно төрөөбүт дойдуну таптаһан диэн кими айыҕатын, буоруо уурда сылдьан сыллыы сылдьыы эрэ буолбатаҕын, кими дьоҥуттар-сэргэттэр ытыктабыт, үлэлэрин түмүгүн үрдүктүк сыанаалаһын уонна кэмэ тутуу буоларын быһаардылар. Итиннэ кэнчээри ыччат-тар саҥа үйэҕэ соҥтоох суолу-наҺы булунан, история сорҕулаах страницаларын салгыы арыйарга уҥаралбат уохтарын, дьулуурдарын уурааллыгар, онон төрөөбүт дойдуларын каскилин түстүүлэригэр баҕаран, алҕаан кэс ыллаллар эттилэр.

КиэҺэ хойуукка диэри Тымныы Оҕонньор уонна кэрэ Хаарчаана итиннэ Саҥа Дьыл уол аҕэрдэлэрэ, маассабай оонньуу арааҺа олохтоохтор. Бу курдук ааспыт үйэҕэ олохторун эдэр кэрэ саастарын аҺарбыт, ыччэҥнээх үлэ үөһүгэр сылдьыбыт ветераннарбыт, кырдьаҕастарбыт барахсаттар дуоһуйа сыныаннаан, үөрэн-көтөн тарҕастылар.

«СОн корр.

ЧӨЛ ОЛОХ—БҮГҮНГҮ КҮН ИРДЭБИЛЭ

ЛЕКТОРДАРГА КӨМӨ

Ааспыт 2000 сылга республика социальнай хайысхаҕа ыытар политикатыгар чөбдөк, чөл олохтоох буолуулуу олохтоох кыларыгар общество уонна былыс ыйыалыстыбаларыгар тоҥсу улаҥалыылар айа-сиэдэрэ этэр хайдаахтарын болыхтаабыт. 2000 с. кэлэр тэрилгэ чөл олохтоох буолуулуу ыытыллыбыт Саха сирин норуоттарын форумуттар СР Президиэнэ М. Е. Николаевка «Чөл олохтоох Доктриинатаа дьүүлэ турбута, онно ааҥнуубай, чөл олохтоох буолууга мөлүйүк биэс сүрүн хайысхалаах приоритетнаах быыбарыллыбыта:

1. Кэлиэ туһугар уолаттар эйэлээх-дьоҕоттоох сайдыылыыллар дьыҥнааах буолуулуун сөптөөх.
2. Бэҥэ дуоруобуйатыгар хорыстабылаах сайдыы.
3. Билиҥ-эрдэтэ тардыыны, уөрэхтээһиҥ.
4. Бөҕө-сөҕө, духоовнай оттуулаах бай буолуу.
5. Тутулыыр-эйгэни, аҕыйдыны харыстааһын.

РФ практиктэрэ ааҕа баастаах чөл олохтоох буолуукка сыдьаанын киэҥ охсор олоҥуу систематыгар улэлээн сыыһыа быыстыанан биилэлэлиэхтэр. 2000 сылга «Дорообуо» национальнай кунаа ыытыллара биэрэрэ. Табахтаабыны уонна тэбэх бороҥуоксуйаларын хаалтыгыттаабыгыта профилактика улэлиигэр СР Сэбиэдиэ тохсыбыта. 2000—2005 сс. республикаҕа аҥаатоль проблематыгар Государственнай политика Концепциэтэ, тэбахтаабыны уонна профилактика улэлиигэр сиэрдиилэр сыстыылаах быыстар тэриллэр, сэлиэйдэр улэлэрин быыстыы эрдиллиэхтэр.

«Чөл олохтоох буолуу» Доктриинатын олохтоох кылааттар сылдьыбыт 7 улууска 12 чөбдөк ыытыллыбыт, 20 улууска 92 общественнай тэриллиилэр Республиканы 14 нэһилиэгэ республикаҕа чөл олохтоох буолуулуу проблемаларын аҕыйатыгар тирох нэйилэстиэн буоллаҕына туһугаан Статус уонна СР Правительствотын Грэнэ бэриллиэ.

Оно үлэйиттэрин XIV съезтэрэ уонна СР общественнайдыгар 2000—2005 сс. республикаҕа эйэрсибүйэ хаҥыстабылын туһугаарыы Концепциэ ылыллыбыт. Концепциэҕэ профилактика набилиэттэрин ойуу, үрдүк тэбиэнэх технологияларатын сайдыылыы, кадрдары бэлэмнэтиии, эмиэ тэриллэрин эрдэлэх оруоллаах үлэ хаҥыстарыгар уларыта тутуу киирдиэхтэр. СР телевидениэтин сайыннарыы бырайыактарыгар актыбыынай кыттыыны ылар. 2000 сылга 4 медицинскай тэриллэҥэр аҕыйаатылар, 18 туулуна ааспыттар. Олортон 16-лаах улуустарга. Эмиэ-профилактическай тэриллэлэр эйгэлэрэ 2001 сылга телевидениэнэ киириэҥ 5 улууска дьаалыыстарга, Ыраахтан сылдьар медицинскай оборудованнаах кыргыыны туттар сылдьар Тиэйиэ, Алдаҥа, Мэйиэ, Бүөтүө, Баатаарбайга—биэс улуустар иккиэ ардыларыгаалы киириэҥ тэриллиэхтэр. 2001 сылга поликлиникаларга амбулаторнай сылдьыыны 913 киһиэхэ тиэйиэ—1000 киһи баһыгар. Бүтүүн стационардарга дьиэҥэ эмтэтиллиэхтэн 1000 киһиттэн 769-ааҕа хабыллыа Республика хорудуйуулаах харыстабылын бюджетыттан толбуурдаах медицинскай оҥоруу оҥоруу ирдэтэ 2,6%-ка тиэрдиэ.

Физическай культура уонна спорт саҥалыгыгар ыытыллыбыт туһугаарыы болдьоҕо ыытыллыбыта, спортаабай федерация улэлии сүрүннүүр сыалларын общественнайдыгар протуоттар актыбыынай улэлии ыытыллар туһугаарыыт спорт республикатыгар ассоциацыата тэриллиэ. Физкультурнай уонна спортунан дьаһыы хаҥылыгыгар, ыарыыларга туһугаарыыт улуустарыгаа, оҕолоругаа. республикаҕа спорт ыраах норуоттаргар турааннарыы ыытыллыа сылдьыбыт кубулуйдар. Он курдук, СР норуоттарын II спортивнай оонньуулара туһугаар «Биэстүүдэр оонньуулара» II фестиваль, ыытыллыбыт уерэхтээҥнэрин «Спорт спартакиадалара, тыа сирин волейбол» ыытыллыбыт ассоциацыатын республикатааҕы фестиваллара. Оо-ааҥнаах уонна оо спордун сылларын болдьоҕоллорун туһугаарыы кунаа «Алтан оолоруоҕа» II норуоттар икки ардыларыгаалы спортивнай оонньуулара ыытыллыбыттар. Маанаа 13 тас дойдуларын уонна 23 Россия регионнарыттан хамаандалар кэлэннэр 2160 эдэр спортсменнэр кыттыыларын СР сүүмэрдэммит хаамыыларыгар 53 кыбыл кэнсэ, 31 ортуу кэнсэ, 53 боронзаа медальлара уонна официальнайдык сүүс хаамыыланан зачетнай бастакы миэстэни ылбыттара физкультураны уонна спорту эйэлээх-дьоҕоттоох хайысхаҕа ыытыы туһугаарыы.

Государственнай политикаҕа олохтоох кыларыгаа бэриллэр сүрүн сорудах—республика общественнай аҥаар тэсиэ духоовнай күүһүн хаҥыстабылын уонна сайдыыларын. Государственнай политика эрдэлэх хайысхаларын норуоттарга быыбарыллар, ааҕар-суоттуур системаны хаҥылыннарыы кытта сибээстээх. Бэҥэ уонна культураны саҥалыы сайыннарыы хайысхалыгар сонуо атаастыылаах туһугаарыыт «Духовнай уонна уерэхтээҥнэргэ—саҥа үөскүүр эрдэлэх» диэн улэҕэ аналлаах тэриллибит. Бу аналлаах улэлиигэр 200-тан тахса культура уонна искусство улэлиитэрэ кыттыылыар. Кинилэр 269 нэһилиэнньэлэх пуонкаҕа 1000-тан тахса эрдэлэх эрдэлэр-уонна радио-программаларга кіэтэйэллэр, Дьокуускайга культураҕа уонна искусствоҕа Арктикэ государственнай институтун ыыппыт улэлэрэ. Арктикэ государственнай институтун ыыппыт улэлэрэ музыкальнай этнографиялаах, «Дьаҥар» музей уонна общество. XXI-е үйэ боруоҕар диэн норуоттар икки ардыларыгаалы научнай-практическай конференциялар, СР Национальнай библиотекатыгар аҕыйатыбыта 75 сылларыгар анаммыт конференция ыытыллыыстар. Бүтүүн республикаҕа 563 культуурнай-сүмэнэтэр, тэриллэлэр, 538 библиотекалар, 95 оо-аа музыкальнай, художественнайдыгар, искусство школаларыгар, 09 музейдар бааллар. Пенсиялаах 11,0 мил. солк. материальнай-техническай базаларын хаҥатыыта туһугаарыыт государственнай өйөбүл ыытыллыыта, 19 культуурнай-спортивнай комплексторуттан 2000 сылга 9 саҥа культуурнай-спортивнай комплексторуттан сиэтэрэ, аҕыйаатылар. Бастакы сиэмэнэскэй катырыаллаларыгаа толору хаҥылыыр улэҕэ киирдилэр. 2001 сылга культура уорэхтэлиэдэҥ материальнай-техническай базаларын хаҥатыы, кадрдары бэлэмнэтиии уонна библиотекаларын хаҥатыы культуура тэриллэрин дьыалалыы техническэлэриттэн сэбиэскэй политикаҕа, спорты ыытыллыыр.

2000—2002 сс. СР Правительствотын хаҥыстар техническай хаҥылыыларын сыалдьыы сибидиэнэтин программа ыытыллар, оҕолор кыыхарыы-улэлии, ыытыллар. Бүтүүн республикаҕа 253 баҕаастыыр уонна электронный массовай информация средстволорга бааллар. Телевидениэнэн уонна радиоҕа биэрии государственнай систематтыгар 32 улуустар уонна куораттар теле-радиостудиялара бэрэ системаҕа холбоспуттар. Массовай информация средстволарыгар тыл ыытыы, сонуннары аҕыйаастыы оттоо биирдэ республикабыытар демократическай суолтаны саалдар. Республикаҕа саамай остуо уонна сүрүн ыытыллыыстаах оттоолор системаҕа эйэлээхтик олорууларын бэлэмнэтиии. 2000 сылга оттоолоох дьиэлэрэ кэнсүүстэах уо хаймехелэрэ буолуулуулар уонна олохтоох кыкрдилэр.

Республика норуоттарын Ассамблеята ыытыллыахтаах уолаҥнар уонна сайдар. Арааҕа ахсаанынан норуоттар Ассоциациялыларыгар 30-тан тахса национальнай-культуурнай, түмүллэр-ыаҥнаалар. Государственнай национальнай политикаҕа «Культуурнай консолидация многонациональнай народа РС (Я)» диэн сиэдэрэй государственнай программа ыытыллыыта, ыытыллыыта уонна олохтоох кыларын сорудах турар. XXI-е үйэҕэ Арктика норуоттарын сайдыыларын Концепциятын олохтоох кыларын уонна сарыыахтаах. РФ норуоттарын бобоон сайыннарыыта сайдыыларын кэнсүүстэрэ, «О ратификации РФ Конвенции МТК № 169 «О коренных народах и народах, ведущих племенной образ жизни в независимых странах» диэн СР Президиэнэ законодательнай ыыппыттарын оҥоруулуу кэлэрэхтэрэ. Маны сорох «Уерэхтэлиэҥнэ Сибиэр норуоттарын Парламентын», «Хоту сир уонна Дальний Восток» «Об альтернативной гражданской службе коренных малочисленных народов Севера, проживающих в пограничной зоне Арктики и Севера РФ» и ц.а. сокуоннар бэлэмнэнэллэрэ оҥоруулар «оруннар туруллар.

Ыччат государственнай политикатыгар, бастатан туран, идэлэх уонна улэлэх буолуулуу хаачыйыны, чөл олохтоох тарбаҕыныгаа, гражданскай уонна патриотическай тыаҥнаах дьиэ-уот сорудаҕар туруулаах Ыччаты идэлэх, улэлэх буолуулуун хаачыйыны бэлэмнэтиии да эрдэлэрэ быыбарыллыа кэлэр. Улэлэх суохтар хас үйэлэрэ ыытыллыа диэн. Ааспыт сылга СР Ыччатка министерствотын ыыппыт профессиональнай, ориентациялаах уонна ыытыллыа идэлэх хаачыйыны Кэлэр тэриллиэхтэр. Улуустарга уонна куораттарга ыытыллыа аналлаах биржалар тэриллэлэр кыра хаачыйыллыыстаах диэн норуоттар оҥоорор улэлэх буолуулаттар, идэлэрэ-үөрэхтэлиэҥэ консультациялаах ыытыыта кэлэҥнэр оҥоруулар. Уерэх тэриллэлэрэ, ааҕалаах дьиэрбэлэрэ ыытыы үөскэтэ кубулуйдар. Республикаҕа студенттар уонна улаатан эрэр оолор сайыны тэрэйиэхтэх улэлэрэ ыытыллар, тэриллэр буоллар. Ыччат общественнай тэриллэлэрин уонна лидерларын политическай актыбыыстарын эмиэ бэлэмнэтиии. Общественнай-Собота кэбэр ыччат парламентын үөскэтиллэр мунньах тэрийэн ыытта. «2000 сүүс дьыалаҕа» ыччат республикатаагы хамсаныыта быыстарын. Куораттарга уонна улуустарга «Үтүө дьыалаҕа конкурс, «Билиҥ норуобуйа ыччата» диэн оҥоорор түөлбэлэр хамаандалар республикатааҕы ыччатааҕы тэриллэр ыытыыныыллар. «Илин» Дьиэ регионнальнай ыччат экологическай лаабыратын бастаан тэриллэр улэлэрэ сэдэлэтэ уонна «Эдэр лидер-2000» журналистар ыччатыттарын фестиваллыын Дальний Восток уокуруоттар тэрийэн ыытта. 2000 с. наркотиктаах, табахтаабыны, ВИЧ-инфекциянан ыарыылары букаастыы, профилактическай, медицинскай комплексторунан, хозяйственнайдыгар, ыарыы олохтоох туһугаарыы суорт социальнай мероприятиялары тэрийэрдэлиэ. РФ Уерэхтэлиэҥнэ министерствотын уонна СР Правительствотын хомбоҕуоктаах ыытыллыыларын кунньуйар «Саха Республикатыгар спиртаах уерэхтэлиэҥнэ туруга уонна сайдыыта» диэн темаҕа уерэхтэлиэҥнэ системаҕа социальнай политиканы ыытыыларыгар сүрүн хайысха буолуоҕа бэлэмнэнэ. 2000 сылга ус саҥа оскуолалар, иккиэ саҥа уонна биир аҥаар аҕыйах аҕыйах. 5 саастаах, ыраах 90 %-ааҕа оскуола кэнниэгэ уерэхтэлиэҥнэ хаалтыыларын сыдьыылаар. Ыпсуоннаантар 1995 с. 43%-ааҕа уруок уорэхха киирбит буоллахтарына, 2000 сылга 51%-ааҕа тиэрдэ. Уерэнээччилэр предметтаах олимпиадаларга ыытыыларын, оскуола кэнниэ эдэлэрэ Бүтүөлэйдэр ахсааннарын үрдэн кэлэр. 1998—2000 сс. уерэх дьыалаҕар 119 оо-аа кыбыл кэнсүүнэн бүтүрдэ. Оттон 1998—1999 сс. уерэх дьыалаҕар 90 оо-аа ааҕа. Орто оскуолаларга 90 %-ааҕа компьютерлаах техниканы хаҥатыыныыллар. 2001 с. оскуолаларга компьютеризация процесса бүтүннүүн. Президент Бүдэҥнэрэ 576 оскуолаҕа, 33 улууска национальнай сыалтаҕар торуоллаахтар, оттон 16-ааҕа—оскуола мэнэҥнэрэ тэриллэрэ. 20 уерэх тэриллэрэ Москваҕа «Школа-2000» диэн норуоттар икки ардыларыгаалы быыстыанна лауреаттарынан буоллулар, 25 культуурнай уерэхтэх хаамсаҕыннар (мэнэҥнэннэр) «Уорэхтэлиэҥ-2000» Дальний Востокка быыстыанна лауреаттарынан буоллулар. 2000 сылга СР Правительствотын «Вектор, учитывающий проблемы материально-технической базы образования» диэн уерэхтэлиэҥнэ уочаратын тэрийэн Программатын бэлэмнэтэр. 2000 сылга 10 саҥа оскуолалар, идэлэх үрдүктэр институт дьиэлэрэ туруулара одохо киирдилэр. 2001 сылга 4100 миэстэлээх 20 оскуола уонна кинэрэ бэлэмнэнэллэр. I—XI кылаастар саха уонна иностранная тылларыгар, саха литературатыгар учебниктарын хомплектэрэ саҥардыллыыллар. 2000 сыл тоҕус ыйыгар кэнсүүнэр 42 наименованнаах, оо-аа 25 учебниктар республикатааҕы комплектэрэ бэлэмнэнэн тарааннылар. Онтон тылларыгар. Саха сирин гостиницэлэрэ (ыраах чаастаах) уерэхтэр ыстыыбалаах бэлэмнэнэн бүтүннүү, маны сорох СР географическай аатын, биир предметтэр демонстрациялаах таблицалар бэлэмнэнэн сыгаллар. Уерэх тэриллэрин капитальнай ремонтаалар, уерэнээччилэр иэдэс ыйылыктара, продуктаны харчыта, уонуоскы харчыта, хамыас толбуурдар үөскэтиллэр. Бу уерэх дьыалыгар Россия иккиэ регионнуттар, он аҥаар биирдэ республикабыытар экспериментаах быыстыанан биир (единый) экзаменнар ыытыллаллар. Бу эбэтэр ыстыыбалаах экзаменнар кытта уерэхтэх кэнсүүн экзаменнарын кэлбэт ыстыы. Нэй ого физическай уонна психологическай нэдэруусуоттан оччолыыны туһугаарыы, тыа ыылларын финансовай уонна социальнай проблемаларын чинчэтиигэ сыаналаах.

Республика үрдүк уерэхтэх тэриллэриттэр уонна чаастарыгар 2000—2001 сс. уерэх дьыалыгар 34,5 тыс. студент үөрэнэ сылдьыбыттар. Итэ ааҕаан СРУ 16—17,7 тыс., Дьокуускайдаабы тыа хаҥалаастыбатын аҥаатэйэтыгар—2,2 тыс., Кэлэрэ бэлэмнэр департамент ыытыытын—4,2 тыс., государственнай уонна государственнайа суох үрдүк уерэх тэриллэрэ филиалларыгар—7,7 тыс. Республика 10 000 киһи баһаалыыстыгар 345 студент тиэрдэр. Техническай идэлэрэ кадрдары бэлэмнэтэр сылдьыбыт Санкт-Петербурга уе үрдүк уерэх тэриллэриттэр Саха сирин үрдүк технологиялар университета аҕыйаатар, Спецкомплекстар, эйэҕэс идэлэрэ бэлэмнэнэр сылдьыбыт Нерюнгритаа техническай институт, Мурманскаа физкультура уонна спорт института, Дьокуускайга комплексный-техническай институт тэриллибиттэр, 2000 сылга уон улууска үрдүк уерэх колледжтара ыытыллыбыттар. Профессиональнай идэлэрэ бэлэмнэр уерэх тэриллэриттэр кэлэр сылларга стипендиялаах хаалтыа үрдүктэлиэхтэр, үрдүк куоттар студенттарыгар сэмэлэхтэнэллэрэ эбии толбуур олохтоох. Онуоха эбии толбуурдар туһугунан уонна үөрэнэйдэн уерэнэр студенттарга бэриллэр.

Наука уобалаастар СР государственнай политикалаах научнай чинчийиилэр таҥымнарын түөрбэлэрэ кытаа ыытыы уонна наука кадрдара бэлэм үөскэтии хабаалыыларын сатыйыа буолаллар. Бэйиэтэ анаан систематыгар анкрэ Я институт научнай чинчийии институттарын тэриллэрэ уонна 20 үлэ саҥаларынан научнай тэриллэрэ баллар. Научнаан бэлэмнэнэ республикаҕа 3,3 тыс. киһи дьарыктаанар, 2000 с. плуоҕа докторлаах ахсаана 260 киһиэхэ тиэрдэ, наука кандидаттара—1650 киһи. Бу Дальний Восток регионнуттар үрдүк кэрэҕуулаах сылдьаллар.

М. ГЕРАСИМОВА,
«Знание» общество уулуссалаах тэриллэрин сэбиэдиэсэ.

● ОСКУОЛА ОЛОҺО

ҮӨРЭҔИРИН ХААЧЫСТЫБАТЫН САЛАЙЫЫ КӨДЬҮҮЬҮН ҮРДӘТИЭХХӘ

Тоҕоотоох ый 11—12 күннэригэр Дьокуускайга республика үөрэҕин уолаттарын хаачыстыбатыгар сүбэ мунньахтара буолан аста. Бэлитэй, информационнай технологиялар ситиһиилэриниэн сибиэхэй оскуола бэлэсхэлиэк сайдан, эмиэ дьоҥ дьулуурдаах хардыылыыр кэмнэрэ, биһиги Президиумут итэҕэйэ Правительствобут республика үөрэх сүүрүк адаҥ ыытыллар үрдүк уоранан бэлэмнэнэ уларыйар сорудаҕы туруорардылар. Онуу олохтоох кэлэдиэлэрдэн, бөлүөх туруор, үөрэх тэриллиэлэриттэн бары уолаттаро-уйуйбаах ыаҥаччыгыттан сэдэхтэнэн оскуола учуутаалара, директордара, методистэр, институт уонна университет преподавателлэрэ, ректордара буолаллар. Ол иҥэн бэйиэлэрэ эмиэ сүбэ мунньах бэлиэскэтиэнэн «Үөрэҕиҥ хаачыстыбатын салайыы көдьүүһүн» диэн тэмэ ыытыллыбыта. Маанэ республикабыт бары улуустарыттан оскуолалар директордара, үөрэх управлениетыгар салайаачыстыбалара—барыта 501 киһи сылдьыбыт. Бэйиэ улуустут делегациятын составыгар кинэрэ сүбэ мунньах уларыйар кытыгыт улуустаҕа тиэмнэнэ директорын үөрэх чаҕыстар солбуйаачыта А. П. ФЕДОРАВАНЫ ыарыгыгыт. Онуоха кэпсэ маанаан хоторо:

—Сүбэ мунньах эмиэ күн ааспыт бастакы күн сарсыардатан. Биэс секциялаах уолаппыт. Секциялар иэдэстэрэ «Үөрэх тэриллиэлэриэр хаачыстыбатын уруулуур хайдах ситиһиилээх диэн тэмэ турда. Оны салгыыбыт тэрдүс секциябыт үөрэх уолаттарын идеэлэрин үрдатэр институт директора А. А. Бычкова салайыбыта. «Үөрэҕиҥ хаачыстыбата диэн эмиэ ким? Онуу хайдах ойдуохха сөбүй?»—диэн ыйытыыттан саҕаламмыт, бөлүөх дакылаатыы дуу, лекциялаах дуу мэтэл курдук буолбакка, бары ыытан сиэнэ аналлаах, ити туох үөрүйэхтээҕин, бастыҥ үрдүгүттэн сыгыстан кэпсэтэн кэпсэтэн тэриллиэ. Ол туһугар үөрэҕиҥ хаачыстыбата уруулуурдаах эрдэҕэ буолуу бары туһаах салаалары ылдьыспыттыбыт. Ол быыһыгар хаачыстыба тэрдүгэр уруулуур ситиһиэрэ, туох хаанык ыччаҥа, учуутал туох бэйэтэ бэлэмнэтиэн-мэрдүүтүгэр, кэлэҥ далаатар бэйэлэлиэхтэрэ

тоҕо, саҥа технологиялары туттар сатабылыттан саҕаламмыт подколлективтаах сабыдыалыат биир буолуута, оччо сорсо оскуола интеллигенциятын, учуутар тэриллиэрэ хаачыстыбата, немелиэ хайдаастыбатын тэриллиэ ыччаҥа тулалыыр социальнай-культурнай эйгэ, общественность, дьиэ-уот сиэнэ уруу сыбыдыалаах, лаабылаах помоте бэриэ биирэ буолуута сүрүн бэйэлэр оруоллаах эйгэ диэтилэр. Ити Сэрэ биир сомоҕо буолуоҕуна, үөрэх хаачыстыбатын уруулуур ситиһиэхэ сыа. Кунуспэт пэрэ бары специалистар хаалбаҕа биир налаа государственнай экзамен (ёдиный государственный экзамен) тэриллиэтэк туһугар кэпсэтиилэр бэлэрэн хуруттан. Ыта сирэ оскуолатыы ыччат кыраат сыр оскуолатын үөрэнээччитин ыытары балыс-тарту, сатабыс оттуран тэриллиэр ыччаҥа суох. Онуу улуус туһугуттан. Өрүүк кинэрэ экзаменнэр сиэнэ наада бэлэтиэр Дьо, оскуола тыа сирэ оскуолаларыгар сыгыс техникаҕаалара кэлэрэн. учуутах оруолун үрдэтэр, хас биирдии оскуола «Сайдыы программатыгар» отчоттуурдар, общественность бэрэ ыытыллыахтыгар уларыйар сотоох усулуобуйалыы тэриллиэ ыччаҥа хаачыстыбатын үрдатиэ диэтилэр бэлэтэ туруоруллар. Ол иҥэн бу сайдыы бэйэтэ эмиэ бэлэмнэнэ бэлэтэ туруорар. Оскуолалар бутэрэрдэр кэлэ кинэрэ эмиэ ыытыллыбыт сыалтыкаан бастатан туран эрэ уоруоҥ бутэрбитин туһунан аттестаны ылыахаҥ хаанын бастыыр үрдүк үөрэх тэриллиэтэр аналыгар ылыахаҥ сертификаты ылар. Оччотугар эрэ үрдүк үөрэхтэ оскуолаҕа туттараан, ордук-хойу стрэйк, олгуулу шыыта тоҕоостоох. Оччотугар ойдуулар тыа ыччат туйгунуун үөрэхтэнэ кэлэ кэн элитнай оскуолаҕын бутэрбиттэрэ ыччатыгар ыйыыта сатаан бэриэ, сатаан тэлүүр үөрэх суох буолуо. Хаалтыа хаалыг хаанбыт.

—Бэйиэлэрэ эбиитин, оттон ирдэ тыа сирэ, хомобуор, Сомоҕо оскуолатыгар бутэрбит уол сэрэнфинатын сыалта тиэмэлэнэ кэпсэтиилэр ыччатыгар тэриллиэ хаалыыт. Оччотугар институт тутар-комиссиятаа ыччат уолу таллан ылыа суох дуо?

—Дьо, ол иҥэн үөрэҕиҥ хаачыстыбатын салаалаах

Ыччат үрдүгүн сорсо туруоруу Дьокуускай Республиканыгар ыйдыар үөрэх сайдыытын-уларыйыытын эрдэ бу ыччат туйуоҕун кэпсэбэтэ. Онно БКГЭ ыыкыатын сурук ирдэтиэрэ туттарэллэр үлүү, оҥ эмиэ ыччат кэлэ ыччат туспа отчоттоохтор обут. РФ Үөрэҕин министерствоҕа БКГЭ-ҕа быыстыы эмиэ быһаарбыт, онно биһиги республикабыт үөрэхтэбиэнэ ыччат туоҕуна сылдьар бэйэ субъект быһыытынан кэлэ кэлэ быыстыбыт. Бэлитэй, паспортизация бэлэмнэтиллиэ, онтон сыыйа тэмэтэ-хайдаах эмиэ эмиэ буолуоҕа.

Хорсунтар плюсчэй ыччатыах ыытыллыта. Президент М. Е. Николаев кэпсэтиилэ ыллыр уонна тыа этэ. Үөрэнэр уйэ техника уонна технология уйэтэ, онон техническай үөрэхтэнэ болуоҕатын уурар дьоҥҥа тиэхиэлэрэ бэлэмнэнэ. Бэйэ оттоох тэриллиэ, уонна промышленность алмаас-бриллиант, энергетическай уонна хас промышленнаабыт кэмнэлэхтэрэ сайдыахтаахтар, онуоха уолаппыт специалистэрэ бэйэбит кэлэ-кэлэ кэлэ бэлэмнэнэ. Министр В. П. Михайлова бу үөрэх отчоттаабыт сорсуктэрэ тоҕоостоох, биир сурааттаах дакылаат оттоорго. Онно үөрэх уонна оруолун уратэрэ, хас биирдии оскуола «Сайдыы программатыгар» отчоттуурдар, общественность бэрэ ыытыллыахтыгар уларыйар сотоох усулуобуйалыы тэриллиэ ыччаҥа хаачыстыбатын уруулуур ситиһиэхэ диэн тэмэ турда. Онно бастыҥ ыччат туйгунун аттестаны ылыахаҥ хаанын бастыыр үрдүк үөрэх тэриллиэтэр аналыгар ылыахаҥ сертификаты ылар. Оччотугар эрэ үрдүк үөрэхтэ оскуолаҕа туттараан, ордук-хойу стрэйк, олгуулу шыыта тоҕоостоох. Оччотугар ойдуулар тыа ыччат туйгунун үөрэхтэнэ кэлэ кэн элитнай оскуолаҕын бутэрбиттэрэ ыччатыгар ыйыыта сатаан бэриэ, сатаан тэлүүр үөрэх суох буолуо. Хаалтыа хаалыг хаанбыт.

—Бэйиэлэрэ эбиитин, оттон ирдэ тыа сирэ, хомобуор, Сомоҕо оскуолатыгар бутэрбит уол сэрэнфинатын сыалта тиэмэлэнэ кэпсэтиилэр ыччатыгар тэриллиэ хаалыыт. Оччотугар институт тутар-комиссиятаа ыччат уолу таллан ылыа суох биир кэпсэтиилэр сиэнэ

ЕДИНЫЙ КАЛЕНДАРНЫЙ ПЛАН

улусных массовых физкультурно-спортивных мероприятий на 2001 год

Наименование мероприятий	Сроки проведения	Место проведения
Чемпионат улуса по шахматам среди женщин и мужчин	7 — 10 января	с. Чурапча
Командный чемпионат улуса по волейболу среди женщин и мужчин	27 — 28 января	п. Кисилит
Открытый чемпионат улуса по шашкам (100) среди женщин и мужчин	3 — 4 февраля	ЧНФКиС
Командный чемпионат улуса по перетягиванию каната	3 — 4 февраля	п. Дирин
Командный чемпионат улуса по борьбе «Хапсагай»	9 — 11 февраля	п. Арылах
Открытый чемпионат улуса по шахматам на призы Д. Постникова	17 — 18 февраля	с. Чурапча
Командный чемпионат РС (Я) по вольной борьбе на призы Н. Тарского	февраль	с. Чурапча
Командный чемпионат улуса по пятнашкам	24 — 25 февраля	с. Чурапча
Улусный фестиваль по шахматам	24 — 25 февраля	с. Чурапча
Национальный День здоровья	25 февраля	Массовые сорев. на местах
Улусный турнир по шашкам на призы Д. Кладиной среди женщин	10 — 11 февраля	с. Чурапча
Республиканский турнир по п/пятнаш на призы Н. Вершинова	2 — 4 марта	п. Чыпчарин
Командный чемпионат улуса по пяд. прыжкам	10 — 11 марта	ЧНФКиС
Командный чемпионат улуса по гиревому спорту, гиревому многоборью и многоборью по народным играм	10 — 11 марта	ЧНФКиС
Улусный фестиваль по шахматам	10 — 11 марта	с. Чурапча
Командный чемпионат улуса по шашкам	31 марта — 1 апреля	с. Чурапча
Чемпионат РС (Я) по лыжным гонкам среди ветеранов	1 — 2 апреля	п. Кытанах
Республиканский турнир на призы Бета Таротак	7 — 8 апреля	ЧНФКиС
Весенняя эстафета по дню Победы	9 мая	с. Чурапча
Весенний День оздоровительного бега	28 мая	На местах
Улусная летняя спартакиада	9 — 10 июля	с. Чурапча
Осенний День оздоровительного бега	30 сентября	На местах
Чемпионат улуса общества глухих и слепых инвалидов по шахматам, шашкам и армспорту	20 — 21 октября	с. Чурапча
Чемпионат улуса по шашкам (64) среди женщин и мужчин	3 — 4 ноября	с. Чурапча
Командный чемпионат улуса по шахматам	9 — 11 ноября	п. Талон (Чакыр)
Бал чемпионов	декабрь	с. Чурапча

Отдел спорта администрации улуса.

Куруу нөмөр, эбэбит, тыыл, улэ ветерана, Чурапчы сэлиэнньитэ олохтоох

ПРОТОДЬЯКОНОВА Мария Федоровна

тохсуннэ 20 кунүгэр 70 сылыгар үөрүн ыраатан ыарыытыттан олох туораабытын, дириҥнэх курутуйан туран, ойохтоохторугар, уолларыгар, кыргыттарыгар, биэрэр дьонугар ыытыллыбыт.

Кыргыттара, уолаттара, кэргэттэрэ, кэйиитэрэ, сиэнэ-хаана.

Кэргэннэрэ тиэрдиилэр:

—Дорообуйа хаартыгыттан кэтиэрэ Протодьяконова Мария Федоровна олбутунан кинньигэр, кэтиэрэ-эрэ Семенов Любовь Николаевнаҕа, ыраахтааҕы чугас ойохторугар уулуссалары хаҥа бөлөхтөөх администрацыятыгар, профсоюз, түбэлгэлэрэ коллективтар.

—Оҕолоругар, чугас дьонугар, сиэнэрэлэргэр Дьокуускайдаан сылдьаллар Олег Николаевичтан, кини оҕолоруттан, ойохтоохторугар.

—Оҕолоругар, кэргэттэриттэн, кэйиитэриттэн, сиэнэриттэн, бары ойохтоохторугар олорбут туспаларын олохтоохторугар.

—Оҕолоругар, сиэнэриттэн, кэйиитэриттэн кэргэттэриттэн Чурапчытыттан Старостина Мария Григорьевна уонна кини аймаҕа.

—Кыргыттара аймаҕыттан Мария Федоровна олбутунан оҕолоругар, кэйиитэриттэн, кэргэттэриттэн, сиэнэриттэн Новосибирскийтан Максимовтар, Дьокуускайдаан Федоровтар, Чурапчыттан Константиновтар, Сивцевтэр, Платоновтар дьоно кыргыттары.

—Таптыыр ийэтэ Протодьяконова Мария Федоровна олохтон туораабытынан кэйиитэриттэн, кэргэттэриттэн-сиэнэриттэн Семенов Любовь Николаевнаҕа, биирдэ торообуттэриттэн, сиэнэриттэн Спиридонова А. И., Семенов дьоно кыргыттара.

—Куруу эдэйиэдэрэ Протодьяконова Мария Федоровна олбутунан оҕолоругар, кэйиитэриттэн, кэргэттэриттэн, сиэнэриттэн Бүөтүр, Спиридон Новыонтар, кинилэр дьоно кыргыттара.

—Таптыыр ийэтэ Протодьяконова Мария Федоровна олбутунан Любовь Николаевна, кэргэттэрэ Александр Капитонович Семеновтоох, сиэнэриттэн чугас эдэлэрэ Лариановтар, Захаровтар, Даниловтар, Федоровтар, Тимофеевтар, Иванова, Порядиновтар, Тимофеевтар.

Куруу нөмөр, эйэбит, эдэйэбит, ийэбит. Чурапчы сэлиэнньитэ олохтоох

АММОСОВА Варвара Михайловна

тохсуннэ 21 кунүгэр сэйиэмэрдэк олохтон туораабытын, дириҥнэх курутуйан туран, бары ойохтоохторугар, табаарыстыыларыгар, биэрэр дьонугар ыытыллыбыт.

Ийэтэ, эдэтэ, оҕолоро, балта, бырааттара, сиэнэрэ.

Тапталлаах кэргэним, уолум, бырааппыт, уоҥайбыт, Чурапчы сэлиэнньитэ олохтоох

АФАНАСЬЕВ Владислав Иннокентьевич

тохсуннэ 21 кунүгэр хаан-тамныахтыах олбутун, дириҥнэх курутуйан туран, бары дьонторугар, биирдэ тоҕоосторугар, биэрэр дьонугар ыытыллыбыт.

Кэргэнэ, ийэтэ, эдэйиэдэрэ, бааттара, бырааттара, Кэрдиэхтэр.

Кутурдааннарын тиэрдиилэр:

—Кийиитэриттэн үөскүөтэриттэн Пинигина Мира Петровнаҕа кэргэнэ, Пинигин Галин Григорьевичка, кини кыайыгар Людмила Петровнаҕа кутуоттара Афанасьев Владислав Иннокентьевич хаан-тамныахтыах олбутунан Чурапчы аймах суйуох аппуоратын коллектива.

Таптыыр убайа, тыыл, улэ ветерана, Таптыыр уруйуо Туйар Кыыл бөҕүөлэгэ олохтоох

ПЛАТОНОВ Николай Семенович

дьуо эйэлээх ыарыытыттан олбутунан улуустааҕы дьаһах кэриэ политическайдыы уонна социальнай эйгэлэрэ улаатыннарыы начаальниктэр Никитин Семен Иванович, оҕолор дьоно кэриэтэ кэргэттэрэ дириҥ кутурдааннарын тиэрдибит.

Чурапчы сэлиэнньитэ управлениета.

Эйэрдэлибит!

Бэтэрээннэрбит ардыгар табаарыстыбыт, дорообутун, бырааппыт уолаатыгыттан, РСФСР мирдэутун үөрүйэтиттэн туйгунуун, педагогическай улэ ветерана, Чакыр нөмөлөгө олохтоохтуун ФЛЯГОНТОВ Егор Алексеевичтан үлэтэ кэлиэхтэ арааргаа сылдьан 65 сааһыгар туолан XXI-гэ үйэгэ этэҥэ үөскүннүгүн ис сүрэхтэн эйэрдэлибит!

Убаастабыллаах Егор Алексеевич, оҕолоругар, сиэнэриттэн иччи-иччи сыыһаннорыгар таптаалларыгар утуйуоҥ, ходутторуун, ытаастарыгар ортолоругар бар дьиҥнэр, биэр ходуохтоогор нуус-коммуна сүбүннэ, өйдөбүл буолар чаҕыйыах-чаҕыйыах, ҥуулаах-уйуулаах дьоллоохтук-соргулаахтык олор диэн сахалыы алгыыбыт.

Чурапчытаан Кириллин А. М., Чыҥыраев Петров В. В., Филиппов Н. В.

БИЛИҺИИЛЭР

Чурапчытаабы физическай культура уонна спорт институтун бэйэтин биэтигэр сиэнэ тутуулара ыытыллыбыт аналаах Тоомот сиригэр (Алдан ахтыыта) нас кэрдиитигэр уонна иҥэн тиэстэрбэккэ үлэлиэн бөдөҥнэхтэрэ тэлэҕэ ыытыллыбыт. Билэр телефоннар: 42-498 (улэ хамнаҕа), 42-351 (улэ ыччаттара).

ЧФКСИ тутуула отдела.

x x x

Тохсуннэ 27 кунүгэр, субуотаҕа, Сиохсийскай куорааҥҥа алмаанны кырыйааччы адаптаах үөрэхтээх бырыаҥ биэлэлэхтэрэ собеседованиеҕа буолуо. Тиэрэтиэхтэх, уруккуоллаах кэлиэхтэр.

Чурапчытаабы алмаанны кырыйыыр завод директора Д. С. ДОГОРДУРОВ.

Тапталлаах бырааппыт, уоҥайбыт, таабыт, тыыл, улэ, спорт ветерана, Чурапчы сэлиэнньитэ олохтоох

ДЬЯЧКОВСКАЙ Иван Егорович

тохсуннэ 21 кунүгэр ыарахан ыарыытыттан олбутун, дириҥнэх курутуйан туран, бары ойохтоохторугар, табаарыстыыларыгар, биэрэр дьонугар ыытыллыбыт.

Эдэннээх, балыстара, бырааппыт, сиэнэрэ, хос сиэнэрэ.

Кутурдааннарын тиэрдиилэр:

—Тыыл, улэ, спорт ветерана Дьячковскай Иван Егорович олохтон туораабытынан чугас дьонугар, ойохтоохторугар «Чурапчы МТС МУП администрацыята, профкома.

—Куудутук сонуур бырааппыт, тоойдоро Дьячковскай Иван Егорович олбутунан эдэйиэдэрэ ойохтоохторугар Гаврильева Екатерина Егоровнаҕа, биэтигэр эдэйиэдэриттэн Степанова Агафья Егоровнаҕа, сиэн биэтигэр Дьячковская Мария Михайловнаҕа Чурапчыттан Гаврильевтар, Хабаровскайдаан Михайловтар, Амматтан Атуфриевтар.

—Куудутук сонуур, таптыыр бырааппыт, тоойдоро Дьячковскай Иван Егорович олбутунан эдэйиэдэрэ Гаврильева Екатерина Егоровнаҕа, биэтигэр ойохтоохторугар Степанова Агафья Егоровнаҕа, сиэн биэтигэр Дьячковская Мария Михайловнаҕа Чурапчыттан Сергеевтар, Степановтар, Степанова Поповтар, Хатылыттан Новгородовтар.

Редактор Р. Г. ПОПОВ

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 тел. Телефоны: редактор — 41-332, отделы — 41-265.

Учредители (соучредители) газеты — Правительство, Администрация улуса, Правительство Республики (Саха Якутия). Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам.

Индекс газеты 54997

Чурапчынаан ГУРОНА типографиятыгар. Национальнай медицинскай-политехническай институтун «Сахаполиграфиэтэ» ЗАКАЗ № 6. Подписано к печати 22. 01. 2001 г. ТИРАЖ 2410.

Автор суруттар өттүлэр саҥа редакция политикатыгар сыалы оҥо сүбүлүр буолбатах. Суруттан өйдөлөр чаҕыйыах-чаҕыйыах, ааптаабыт өттүн ыытыллыбыт.